

MERKWAARDIGE GEBOUWEN TE OOSTENDE. DE HAMILTONHOEVE

Als men in Mariakerke de Elisabethlaan oprijdt in de richting van het Kennedyplein staat op een vluchtheuvel aan de rechterkant, even voor de kliniek Wante die zich links bevindt, een bouwvallige boerderij. Dat is de HAMILTONHOEVE. (1) De naam kreeg ze van de familie HAMILTON, een verschillende generaties oude Oostendse familie van Engelse oorsprong, die de hoeve ononderbroken pachtte van 1887 tot 1940.

De vluchtheuvel waarop de hoeve staat is een overblijfsel van het FORT SINT-ISABELLA (Spaans voor Sint-Elisabeth) uit het beroemde Beleg van 1601-1604. Op een luchtfoto van de stad is de vijfhoek van het fort nog zeer goed in het landschap te herkennen.

Harry Hamilton, de eerste Hamiltonhoevepachter van die naam baatte voordien een boerderij uit op de plaats waar zich nu de Sint-Jozefkliniek bevindt. In 1886 moest hij echter uit die doening weg want op de gronden ervan wilde men een weeshuis inrichten (het Sint-Vincentiusgesticht). Hij kreeg keuze tussen drie hoeven die in de onmiddellijke omgeving leeg stonden ; een eerste ongeveer gesitueerd waar nu de wijk Mariakerke staat ; een tweede die nog altijd achter de "huzetjes" van Sanders staat (ingang tussen de nummers 401 en 407 op de Steense Dijk) en dan de hoeve die hij achteraf zou betrekken. Die hoeve noemde toen "la ferme du Poldre", maar werd door hem het Polderhof genaamd.

Harry's eerste werk was de boerderij in orde te zetten, want ze stond reeds twee jaar leeg toen hij het in 1887 betrok. De vorige pachter Stefaan KESTELOOT, familie van de Kesteloots die een hele reeks "huzetjes" bezat aan de Leffingestraat, had tijdens zijn verblijf aan de hoeve twee stukken bijgevoegd, nl. aan de zuidkant een keuken -met open haard- en aan de noordkant een afdak dat als verlenging van de schuur moest dienen. Ook had hij de hele doening in een zeer opmerkelijke lichtpaarse kleur gekalkt. Het eerste werk van Harry Hamilton was dan ook de "Kesteloots kleur" te doen verdwijnen door gewoon witsel op de muren te zetten. Achteraf bouwde hij dan ook nog het afdak om tot een volwaardige bijschuur. Hij baatte de boerderij uit tot 1909 waarna hij de pacht overdroeg aan zijn zoon Louis.

Louis Hamilton baatte de boerderij verder uit tot in 1940. Eigenlijk tot in 1939, want toen werd hij lijdende en moest in de kliniek opgenomen worden. Tijdens zijn afwezigheid werd het mannenwerk op het hof gedaan door Omer Dewitte, zoon van Gustaaf DEWITTE die in "beesten" deed en een doening met café had op de Torhoutsesteenweg, zo ongeveer waar nu de Garage Provoost en Renault staat.

Omer Dewitte is er gebleven want hij huwde in 1939 de dochter Hamilton en toen schoonvader Louis in 1940 stierf werd Omer de laatste pachter van de Hamiltonhoeve. Als huwelijks geschenk kreeg hij ondermeer van zijn schoonvader een schilderij van de hoeve, geschilderd door een zekere J. VANHOUTTE. Dit schilderij is nog steeds familiebezit, er staat echter geen jaartal op.

Over de Hamiltonhoeve zijn er tot nog toe weinig gegevens aan de oppervlakte gekomen. Tijdens Wereldoorlog I groeven de Duitsers een gedeelte van de vluchtheuvel aan de oostkant van de hoeve af en bouwden er iets verder hun batterij TIRPITZ mee op. Ondanks al het oorlogsgeweld bleef boer Hamilton op zijn doening. Vrouw en dochter gingen echter elke avond slapen bij bakker Becelaere in de Veldstraat (nu Jules Peurquaetstraat). Volgens de heer Dewitte en zijn familieleden was op de binnenmuur van de schuur oorspronkelijk het jaartal 1633 in gewrongen ijzers aangebracht. De binnenmuur was de oorspronkelijke noordgevel van de doening (die van het langgeveltype is) waartegen Stefaan Kesteloot het afdak aanbouwde dat nog later werd omgebouwd tot een bijkomende schuur. Deze cijfers verdwenen vóór W.O. II toen er op die plaats in de muur een gat werd gekapt dat als verbinding moest dienen tussen de schuur en de bijschuur.

MERKWAARDIGE GEBOUWEN TE OOSTENDE

De HAMILTONHOEVE

De hoeve gezien van het westen...
15 juni 1952

en van het noordoosten...
15 juni 1952...

... en anno 1974

Ook was er tot voor enkele jaren op een van de balken die de verbinding vormde tussen de schuur en de "koterijen" die tegen de westelijke schuurgevel waren aangebouwd, het getal 1666 ingekerfd met een mes.

Volgens vader Dewitte was het waarschijnlijk ooit gemaakt door dorsers. Tijdens W.O. II werden een paar ijzeren kanonbollen van de soort waarvan er tijdens het Beleg op en rond Oostende zeer veel zijn neergekomen, opgegraven. Ze waren volledig doorroest en toen ze een tijd in de buitenlucht hadden gelegen vielen ze in roestbrokken uit elkaar.

De boerderij moet zeer lange tijd in het bezit zijn geweest van de vroeger goed gekende familie JEAN te Oostende. De heer Kessels (vader van de Kessels ; garage op de Torhoutsesteenweg) kocht de boerderij in 1939 op met de grond die erbij hoorde en ze bleef in het bezit van de familie Kessels tot in de zeventiger jaren. De zonen, de gebroeders Kessels, gekende handelaars op de Torhoutsesteenweg, erfden van hun ouders de Hamiltonhoeve en de gronden daaromtrent. Met een gevestigde handelszaak laten zij de uitbating ervan aan derden over. Wat betekende dat Omer DEWITTE er pachter op bleef tot 1960, toen hij naar de Stuiverstraat verhuisde, om voorbij de Zilverlaan (eerste boerderij rechts) op wat hij zelf het NIEUWE POLDERHOF noemde, weer "beesten" te gaan kweken. Voor enkele jaren kreeg de jongste van de gebroeders Kessels het idee om in de boerderij een Cultureel Centrum op te richten, ~~plan~~ dat financieel gesteven moest ~~worden~~ door een verkaveling van de omringende gronden. De bedoeling was met die verkaveling in dezelfde stijl te blijven, d.w.z. laagbouw. Er werden een drietal plannen van aanleg opgemaakt en ingediend maar die schenen geen genade te krijgen in de ogen van de stedelijke diensten. Nadat het hem veel nutteloze inspanning en geld had gekost besloot de heer F. Kessels het geheel te verkopen.

De eerste kandidaat die een optie van 6 maanden kreeg was de heer J.C. Van Biervliet. Toen de tijd verstreken was speelde hij zijn optie door aan de Bank van Brussel-Lambert, die in 1976, de boerderij en de daarrond liggende gronden kocht. Oorspronkelijk was de Bank van Brussel-Lambert zinnens hier een administratief centrum in laagbouw op te richten, waarbij de hoeve zou uitgebouwd worden als restaurant voor de bedienden van de bank en daarbij werd een cultureel centrum gepland.

Toen kwam echter een voor de Bank van Brussel-Lambert, zeer pijnlijke aderlating en de bouwplannen in verband met de Hamiltonhoeve verhuisden naar de achtergrond.

En dan is er een plan geweest van het Sint-Andreas-instituut. Deze instelling wilde uitbreiden. Volgens verklaringen van de directeur, als reactie op diverse tussenkomsten om de 18de eeuwse gevel van het hoofdgebouw in de Kaaistraat te laten klasseren, moest de uitbreiding, voor een kwestie van subsidiering, op de zelfde plaats gebeuren. Men ging dan maar ondergronds en naar boven toe uitbreiden, maar daarvoor moest het gebouw afgebroken worden. En het lukte, zoals maar al te dikwijls in Oostende kregen de ijverars voor een klassering een NUL op hun rekwest en het schoolbestuur toelating om het gebouw in de Kaaistraat te slopen. Wat dan ook met een ongemene ijver gebeurde. De enige herinnering aan deze Oostendse gevel blijft het smeedijzeren hekken en het portaal, die beiden naar Bokrijk verhuisden. Achteraf bleek de ondergrond niet geschikt te zijn (wie wist dat niet ?) voor de uitbouw van een ondergrondse sportzaal. Dus ging men dan toch verder kijken. Men trachtte tot een akkoord te komen met andere vrije scholen uit Oostende om samen iets te bouwen op de gronden van de "HAMILTONHOEVE". Maar dit plan viel in het water en de rest van de Sint-Andreasstory las u allicht in de lokale kranten. Dat was de laatste maal dat de Hamiltonhoeve in het nieuws kwam. (2) Nu is het stil geworden rond de doening. Het enige dat men er nog hoort is af en toe de klop van een vallende steen die door de gestadige aftakeling is vrijgekomen. Het monumentenjaar is langs de Elisabethlaan voorbijgereden, maar heeft niet durven opkijken naar deze Oostendse boerderij uit de 17e eeuw.

J.B. DREESEN

(1) In Oostende zegt men meestal "De boerderij van Hamilton".

(2) In verband met het Sint-Andreas-instituut zie ook : De Plate nr 1/1977, blz. 9. Kaaistraat 18 en De Plate nr 11/1978, blz. 25 Kaaistraat 18-In memoriam.